

In de vrees van de rechter, zal uw woord beheerscht worden, niet door den wilsdroom, maar alleen door wat God u zegt in uw conscientie.

Zulk een te hoop loopen van de schaar, als bij Israël, kennen wij in 't Westen nu niet, maar er is bij ons weer heel iets anders voor in de plaats getreden; met name in de drang, die op al wat de Overheid te doen heeft, dag aan dag, wordt uitgeleefd door de Pers en de publieke meetings.

Er vormt zich dan wat men noemt een *publieke opinie*. Die publieke opinie wordt gegoten en gestaald door wat op alle wijs aan de menigte wordt ingespraakt en ingeprent. Zij, die onder de werking van die publieke opinie zijn opgegroeid, en straks rechter werden, voelen zich dan ook in de vrees van haar al te vaak door die nieuw opgekomen zinswijze beheerscht. En op die manier ziet men dan in de vrees van haar gestadig een opkomen in de rechtspraak van nieuwe opvattingen, nieuwe voorstellingen, en dan heet telkens die laatste opgekomen meening *recht*, en wordt wat dusver als recht, gold, almeer als rechtschennis ter zijde gesteld.

Te bedenkelijker karakter neemt dit aan, waar men er thans almeer toe overbelt, om den rechter minder dan voorheen door bepalingen aan de wet te binden, en vrijer naar eigen inzicht recht te doen spreken. Soms zelfs gaat men hierin zoover, dat men welbeiden liefst de geheele vaststelling van wat recht is, aan den rechter zou overlaten.

Nu zou dit niet duren, als de rechter als uit een heiligen tempel in de rechtsaal binnentradt. Maar dit is zoo niet. Integendeel, de rechters zelf komen op uit die menigte, waaronder de publieke opinie heerscht. Reeds door hun opleiding poogt men de aanstaande rechters voor de publieke opinie te winnen. En hierdoor komt het dan, dat de zinswijze der menigte zulk een invloed op de overtuiging van de opkomende rechters verkrijgt, dat deze, straks aangesteld, almeer de uitspraak van de publieke opinie in den vorm van rechtspraak omzetten.

Dit zou niet zoo zijn, indien ieder rechter in zijn conscientie voor God stond, de zondige beweging van de publieke opinie heider doorzag, en juist als rechter zich van Godswege geroepen gevoelde, om alle bijgung van het recht te helpen tegengaan. Maar 't moet in de vrees van haar niet al te veel tegen 't wettelijke recht ingaan, indien steeds meer de neiging veld vindt, om in recht zelfs ganschelijk van God niet meer te spreken, en ook in het recht niet anders te zien, dan een puur menselijke aangelegenheid.

Uit de groote profeten weet men, tot wat vlijmende rechtverkrachting ten slotte in Israël dit zich neigen van den rechter naar de opinie der menigte geleid had. En het kan niet anders, of geheel gelijken weg gaat 't ook bij ons op, zoo 't voor God en zijn recht zich buigen ook in onze vrees van haar, niet eer het te laat wordt, terugkeert.

En zegge nu niemand, mij deert dit niet, want, ydel doe ik aan dit onheil geroep van de groote menigte niet mede. Immers wie zoo spreekt, verstaat den gang van zaken niet.

Telkens doet zich een geval voor, waarover ook wij als vanzelf een oordeel geven, of althans onze opinie uitspreken. Zoo gebeurt 't als 't een rechtszaak geldt, waarin een onzer vrienden betrokken is, of waarin een geval voortkomt als waarin we zelf ons betrokken gevoelen, of ook waarin belangen betrokken zijn, die, sloeg 't tegen, ook ons deren konden.

En wat doet zich hierbij nu zoo telkens voor? Dit, dat, geldt 't een rechtszaak van iemand die ons als een vijand is, of waarin althans ons belang zou kunnen schade lijden, wij scherp naar Gods recht oordeelen, en er 't onze toe bijdragen; om den beschuldigde in het ongunstigste daglicht te stellen. Maar dan ook dat, ongekend, geldt 't een onzer vrienden, of een belang waaraan ook ons persoonlijk gelegen is, wij het voor den beschuldigde opkomen in onze gesprekken, en van alle gestrengheden van het recht Gods afzien.

Daarvan kan men nu wel zeggen, dat dit slechts in onze gesprekken zou toegaan, en dat onze gesprekken in de vrees van haar niet meesten, doch dit is onjuist.

Al die minlijken in gesprekken en bij ontmoetingen oefenen in eigen kring wel te dege invloed uit. En zoo nu is 't niet alleen in onzen eigen kring, maar in alle volkskringen. En juist al die vertrouwelijke gesprekken, oordeelvellingen en uitlatingen wordt dan straks de algemeene opinie geboren. Die opinie komt dan van lieverleide tot uitdrukking op onze scholen en in de pers. En gelijk het spreekwoord zegt, dat die druppel den steen uitholt, zoo is 't ook hier.

Al zulk spelen met het recht, niet naar eisch van Gods recht, maar naar 't ons in 't geveel komt, brengt er de kragt van, en zoo wordt ongemerkt het oordeel, de opinie van de groote menigte, juist bij die menigte, voor Gods recht in de plaats geschoven.

Van achteren werkt zich dit dan wel, maar men vergeet dat men er zelf door zijn lichthartige gesprekken en in zijn lichtzinnige oordeelvellingen toe heeft medegewerkt.

Het licht dan zoo toe, het met de menigte eens te zijn, en zijn eigen opinie bij de groote menigte bevestigd te vinden. Maar dan hoort ge ten leste het spreken Gods in de vrees van haar ganschelijk niet meer, en wat recht heette, is spel van menselijke goeddenken geworden.

Dr. A. K.

Amsterdam, 10 Maart 1916.

De actie om de Vrije Universiteit in haar moeilijke financiële omstandigheden te helpen en niet alleen het tekort op haar budget te dekken, maar ook door een vermeerdering der contributies te zorgen, dat in de toekomst de inkomsten te uitgaven dekken, heeft reeds niet onbelangrijke vrucht gedragen.

Voor het tekort werd in 1915 ontvangen de som van f. 7758.29; de collecten door de Kerken gehouden bedroegen van f. 16457.53 in 1914 tot f. 19737.70 in 1915; doordat de inkomsten van het studiefonds vermeerderden, daalde het tekort op deze post f. 2600, hoewel de uitgaven dezelfde bleven, en de contributies klommen van f. 35086.22 in 1914 tot f. 29431.53, zoodat, wanneer men al deze posten saamtelt, over 1915 f. 17123 meer ontvangen werd dan in 1914. Daar het tekort van 1913 geraamd werd op f. 17000, zou daarmee voor dit jaar het tekort gedekt zijn geweest, wanneer 1915 niet een belangrijke vermindering had aan te wijzen op de post van de college- en examengelden (ten gevolge van het groot

aantal studenten, dat onder de wapenen is. Maar ook al zal de rekening over 1915 dus niet met een tekort sluiten, toch mag met dankbaarheid worden geconstateerd, dat dank zij den ijver van de vrienden der Vrije Universiteit, gezorgd is, dat althans voor 1915 de som, die men geraamd had dat noodig was om het tekort te dekken, er kwam. De daling van de college- en examengelden is een toevallig verschijnsel, dat straks, wanneer de mobilisatie voorbij is, van zelf zal ophouden.

Toch meene men daarom niet, dat de nood der Vrije Universiteit nu voorbij is. De f. 7758.29 voor het tekort ontvangen, zijn giften voor eens en vormen dus geen blijvende bron van inkomsten. Zelfs indien de kerkelijke collecten op het thans berekend peil blijven en de inkomsten van het studiefonds even mild blijven doelen, zouden toch wel het budget sluiten, de contributies nog met minstens f. 5000 a f. 9000 moeten klimmen. Onmogelijk nu is dat volstrekt niet. De thans bereikte vermeerdering van f. 3465 is schier uitsluitend te danken aan de actie in Friesland, Groningen, een klein deel van Drenthe en op de Veluwe. Reeds voor 1916 mag daarom verwacht worden, dat de contributies belangrijk meerder zullen worden nu de actie in de andere provincien met kracht is ter hand genomen. Gelukkig zijn de berichten, die uit deze provincien tot ons komen, zeer moedgevend. Overal wordt de actie ter hand genomen, propagandameetings georganiseerd, comités opgericht en nieuwe leden of begunstigers geworven. En hoe uitstekend deze actie werkt, blijkt, om slechts dit ene voorbeeld te noemen, uit het bericht, dat deze dagen inkam van het comité, dat Maassluis, Maasland, Schiedam, Vlaardingen, Rozenburg en Pernis bewerkt, dat daar voor het tekort ruim f. 500 is ontvangen en de contributies met ruim f. 250 zijn verhoogd. Vooral in Zuid-Holland is men thans met ijver en bezieling aan den arbeid. In de Rijnstreek en op de Zuid-Hollandische eilanden zijn comités opgericht. Rotterdam heeft met het oog op de moeilijkheid om groote steden te bewerken, zich gesplitst en Kralingen kreeg een eigen comité. Ook in Noord-Holland begint men te ontwaken. In Hilversum is een comité opgericht, bepaald tot steun van de medische faculteit, waarin Gereformeerden, Hervormden en Doopsgezinden zitting hebben genomen.

Gaat deze actie zoo door, dan is er goede hoop, dat niet alleen het tekort zal worden gedekt, maar dat aan onze Hoogeschool ook de middelen zullen geschonken worden om zich uit te breiden. En dat is broodnoodig. Niet alleen omdat de wet haar verplicht straks een nieuwe faculteit met drie hoogleraren te hebben, maar ook omdat de juridische en literaire faculteit dringend uitbreiding behoeven.

Gebod voor den vrede.

In zijn jongste encyclicke heeft de Paus nogmaals de volkeren van Europa gewezen op de schrikkelijke gevolgen, die het voortduren van dezen oorlog voor geheel Europa hebben moet, en waar dusver elke poging om den vrede te beslechten vruchteloos was gebleken, de geloovigen in alle landen, ook in de neutrale landen opgeroepen om met te meer ernst en aandacht hun God den Heere om den vrede te bidden.

Terecht wees de Paus er op hoe een eerlijke en duurzame vrede thans zeer wel zou te verkrijgen zijn, wanneer de oorlogvoerende volkeren maar bereid waren elkaar de hand der verzoening te reiken. Nu de worsteling meer dan anderhalf jaar geduurd heeft en nog tot geen beslissing heeft geleid, behoeft niet een der oorlogvoerende partijen zich als overwonnen te beschouwen. Zag men over en weer van uitbreiding der grenzen af, werden de veroverde landstroken en koloniën teruggegeven; werden de kleinere volkeren, die in dezen oorlog hun land verloren, in hun rechtmatige bestaan hersteld, dan kon een vrede gesloten worden, die voor geen der beide partijen verondersteld was, en aan het schriklijk bloedvergieten kwam een einde. Gaat daarentegen de oorlog door, totdat beide partijen geheel uitgeput zijn en niet verder kunnen, omdat ze geen mannen meer hebben om te vechten en de schuldenlast niet langer te dragen is, dan eindigt deze oorlog met den zelfmoord van Europa. De natien, die in de cultuur het hoogst stonden, zullen dan aan het einde van dezen krijg finaal vernietigd zijn, beroofd van hun beste krachten, en de toestand, die na den dertigjarige krijg in Duitsland intrad, zal dan het deel van heel Europa wezen. En gelukt het een van de beide partijen om zoo de overwinning te behalen, dat daardoor de tegenstander tot een vrede gedwongen wordt, die krenkend voor zijn eer is, dan blijft de historie van Europa heeft het getoond, een wrok en bitterheid bij den verslagenen achter, die de kiem van een nieuwen oorlog in zich sluit. Reeds thans rinnen Engeland, Frankrijk en Rusland er op, om wanneer ze op het slagveld de overwinning niet kunnen behalen, na een afgewonden vrede den economischen oorlog tegen Duitsland te beginnen, die Duitsland financieel te gronde zou moeten richten en alle band van gemeenschap tusschen de volkeren van Europa verbreken zou.

Niet ernstig genoeg kan daarom de toestand van Europa worden ingezien, wanneer deze oorlog tot het bittere einde zou worden doorgezet. Want niet alleen de oorlogvoerende natieën, maar ook de neutrale landen, gesteld zelfs dat ze tot het einde toe voor den oorlogsaam zijn gespaard blijven, zullen den terugslag ondergaan van de inspanning, die op dezen oorlog volgen zal. Daarom moge ook uit onze Protestantse kringen in diep medegevoel van het schriklijk lijden, dat deze

oorlog over de volkeren brengt, het gebod opstijgen tot God Almachtig, die de harten der koningen als waterbecken leidt, dat Hij den vrede over Europa weer geve. Er wordt zeker ook op onze kanalen en in onze gezinnen veel voor den vrede gebeden. Maar dat gebed mag geen enkelen Zondag in onze kerken ontbreken, en ook in de binnenkamers, worde om den vrede gebeden. Wie in zijn gebed alleen bidt voor eigen nood, maar niet gelijk onze vaderen het uitdrukten voor den nood aller Christenheid — en wanneer was die nood zoo hoog gestegen als thans? — heeft nog het ware bidden niet geleerd.

Kleine Kerken.

Ons Gereformeerd beginsel eischt, dat we op elke plaats, waar een Kerk is, die gereformeerd werd, trachten moeten tot institueering der ambten te komen, zoodra dit eenigszins mogelijk is, om daardoor de geloovigen op zulk een plaats weer in een geordend kerkelijk verband te brengen. Niet het minst aan de actie van 1886 is het te danken geweest dat dit beginsel weer met kracht op den voorgrond is geplaatst en in toepassing is gebracht. En hoe uitnemend dit beginsel gewerkt heeft in de praktijk, blijkt wel daaruit, dat juist aan deze institueering der ambten op elke plaats de verlassende uitbreiding onzer Kerken te danken is geweest. Want de ervaring heeft geleerd, dat hoe klein zulk een kerk in het begin wezen moge, wanneer men maar den moed had als Kerk op te treden, de ambten te institueeren, een eigen kerkgebouw te stichten en straks een predikant te beroepen, de wasdom als van zelf kwam.

Wanneer men in Hervormde kringen dan ook letwat smalend spreekt over onze kleine gemeenten, en er zelfs een begin van hoogmoed in ziet, wanneer deze kleine gemeenten zich als Gereformeerde Kerken aandienen, dan toont men toch het motief niet te begrijpen, dat achter het stichten deze kleine gemeenten schuilt, en onderschat men ook de beteekenis die ze hebben. Natuurlijk zullen we allerminst ontkennen, dat er wel eens minder nobele motieven gevonden worden bij hen, die tot de institueering van zulk een kleine gemeente den stoot geven. Onze beste werken, leert ons de Catechismus ons, zijn met zonde bevelen, en wanneer God de Heere met ons in het gericht wil gaan zelfs over onze uitnemendste daden in Zijn dienst, dan staan we voor Hem nog diep schuldig. Maar wie beweert dat niet als uitzondering, maar als regel, degenen, die zich er toe bereid verklaren om in zulk een kleine gemeente als ambtdrager op te treden, dit doen zouden uit persoonlijke eereucht om een baantje te hebben, toont daarmede al zeer weinig kennis te hebben van onze kerkelijke toestand. Een eerebaantje is het ouderlingschap in zulk een kleine gemeente niet, en menigen, die zich leende om dit ambt te bekleeden, moest tot in den broede het ondervinden, hoe euvl hem dit opdraden werd geduld door zijn Synodale medebroeders.

En al ontkennen we evenmin, dat niet elk deze kleine gemeenten toont zooveel levensvatbaarheid te hebben, dat daaruit straks een groote gemeente groeit, toch zijn de voorbeelden voor het grijpen, dat God de Heere aan zulke eerst zeer zwakke en kleine beginsels van Kerken een wonderbaren wasdom geven kan. We zeggen dat niet om hierin te roemen, want indien ergens, dan wordt in den arbeid in zulk een kleine gemeente wel gevoeld, hoe de zegen van Boven komen moet. Maar wel moge het strekken tot bemoediging van hen, die tot zulk een arbeid zich opmaken. Slechts twee voorbeelden die toevallig tot onze kennis kwamen, halen we aan. In Wormser had men een Gereformeerde Kerk met enkele verspreide leden, die te Krommenie en te Koog Zandijk woonden en te Wormser kerken. Deze verspreide geloovigen hebben zich en te Krommenie en te Koog Zandijk als Kerk geïnstitueerd en juist dank zij deze kerkelijke institueering nam in enkele jaren hun getal zoo toe, dat ze het kerkgebouw reeds tot driemaal toe moesten vergrooten en nu elk een eigen predikant hebben. En als tweede voorbeeld diene de gemeente Katendrecht. Een dertig jaar geleden was het een zeer kleine gemeente, die misschien een paar honderd leden telde en in een armelijk klein hulpgebouw vergaderde. Na dien tijd moest reeds tweemaal een nieuw kerkgebouw worden gesticht: de gemeente telt thans 2500 leden. Nu mag in dit laatste geval er mee toe hebben bijgedragen, dat Katendrecht een voorstad van Rotterdam is geworden en daardoor een verrassende uitbreiding in bewoners verkregen heeft, maar feit blijft wel, dat in een menschenleefijd een kerk, die eerst nauwelijks meetelde, nu een zeer bloeiende en krachtige gemeente geworden is.

De kinderen des Verbonds.

XXIV.

Het tweede getuigenis aangaande den kinderdoop vindt men bij Tertullianus, die een jonger tijdgenoot van Irenaeus was, want hij werd omstreeks 160 te Carthago geboren en moet na 220 hebben geleefd. Het getuigenis van Tertullianus is in zoverre van gewicht, dat hij de eerste is onder de kerkelijke schrijvers van de oudheid, die den kinderdoop uitdrukkelijk noemt in zijn geschrift, dat hij over den Doop heeft geschreven. Dat hij den kinderdoop niet als Irenaeus en Origenes goedkeurt maar bestrijdt, is volkomen juist, en in zoverre hebben de verwerpers van den kinderdoop volkomen gelijk, wanneer ze zich op hem beroepen, want Tertullianus is metterdaad de eerste bestrijder van den

kinderdoop geweest. Maar uit deze bestrijding zelf blijkt, dat de kinderdoop destijds in de Afrikaanse Kerk gebruikelijk was, want anders zou Tertullianus er niet tegen zijn opgekomen. Zelfs kunnen we uit zijn bestrijding nog afleiden, op welke wijze de kinderdoop bediend werd en welke gronden men voor den kinderdoop aanvoerde. Want Tertullianus hoofdbezwaar tegen den kinderdoop is, dat de sponsors of doopgetuigen bij den doop der kinderen een belofte aflegden, waarvan ze niet zeker waren, dat ze die volbrengen konden. »Wat noodzaak is er, zoo vraagt hij, waar de doop niet zoo noodzakelijk is, de doopgetuigen aan het gevaar bloot te stellen, dat ze of door te sterven hun belofte (van de opvoeding) niet kunnen volbrengen, of dat ze bedrogen uitkomen, doordat het gedoopte kind bij het opwassen een verkeerde inborst blijkt te hebben?« Hieruit blijkt dus, dat niet alleen de kinderdoop gebruikelijk was, maar dat het gewoonte was, dat bij den doop sponsors of borgen optraden, die voor de opvoeding der kinderen een belofte moesten afleggen. Een gebruik, dat later in de kerk algemeen geworden is, maar waarvan we hier voor het eerst hooren. En wanneer Tertullianus dan in de tweede plaats het beroep doet, dat men van den kinderdoop deed op de woorden van Christus: »verhindert de kinderen niet om tot mij te komen« (Matth. 19:14) tracht te wederleggen, dan blijkt uit deze bestrijding juist, wat de grond was, dien men voor den kinderdoop aanvoerde. Die grond was niet de absolute noodzakelijkheid van den doop, of de magische opvatting, die men van den doop had, maar het woord van Christus, dat Hij ook een Heiland der kinderen wilde zijn. Dezelfde gedachte dus, die we ook reeds bij Irenaeus vonden, dat de genade van Christus zich niet alleen tot de volwassenen, maar ook tot de kinderen uitstrekt. Dat was het pleit, waarom het bij den kinderdoop ging.

Vraagt men dan op welke gronden Tertullianus den kinderdoop afkeurt, dan is dat volstrekt niet, omdat de kinderdoop een nieuwigheid was, die men in de Afrikaanse Kerk pas had ingevoerd en die in strijd was met het Apostolisch gebruik, maar dan is die grond alleen dat Tertullianus in het algemeen beter vond den doop zoo lang mogelijk uit te stellen. Niet alleen bij kleine kinderen raadt Tertullianus den spoedigen doop dan ook af, maar hij doet dit evenzeer zooals hij uitdrukkelijk zegt, voor personen van anderen leeftijd. Hij zegt toch: »Voor personen van welken stand, positie of leeftijd ook is uitstel van doop nuttiger«. Met name keurt hij het af, wanneer ongetroude vrouwen, hetzij dan die nog niet gehuwd waren, of die weduwen waren geworden, zich haastten nage-doopt te worden; ze moesten liever ter wille van de verleiding, die aan den ongehuwden staat verbonden is, wachten totdat ze eerst gehuwd waren, of de gave der onthouding versterkt was. »Wie het gewicht van den doop verstaat, zoo eindigt hij, zal meer het verkrijgen dan het instellen van den doop vreezen«. Wat de kinderen betreft acht hij dat haasten met den doop geheel overbodig: »Wat haast de onschuldige leeftijd naar de vergeving der zonden?« vraagt hij. En wanneer men opmerkt, dat Christus toch gezegd heeft: laat de kinderen tot Mij komen, antwoordde hij daarop: »laat ze dan komen, maar wanneer ze volwassen worden; laat ze komen, maar wanneer ze onderwezen zijn, tot wien ze komen; laat ze Christenen worden, wanneer ze Christus kunnen kennen«. Zoo blijkt, hoe deze bestrijding van de kinderdoop bij Tertullianus niet op zich zelf staat, maar saamhangt met heel zijn opvatting van den doop. Volgens hem schenkt de doop de vergeving der zonden, maar alleen van de zonden in het verleden; wanneer men na de genade in den doop ontvangen te hebben, opnieuw in een doodzonde valt, is het bijna onmogelijk nog gered te worden. Daarom moet men den doop liefst zoo lang mogelijk uitstellen. En vooral bij kinderen is zulk een spoedige doop niet noodig, omdat ze nog onschuldig zijn en de vergeving der zonden niet noodig hebben. Wat zullen ze zich dan in zulk een gevaar begeven?«

Hoe weinig dit verzet van Tertullianus gebaat heeft om den kinderdoop in de Afrikaanse Kerk tegen te gaan, blijkt wel het duidelijkst daaruit, dat toen een halve eeuw later in 253-te Carthago een Concilie gehouden werd, door 66 bisschoppen in Afrika bijgewoond, en waar Cyprianus voornemens was, op de vraag, door een zeker Fides ingezonden, of het niet beter was met den kinderdoop althans tot den achtsten dag te wachten, omdat dan ook de kinderen onder Israël besneden werden, eenparig geantwoord werd dat zelfs dit uitstel ongoorloofd was en de kinderen terstond na de geboorte moesten gedoopt worden. (Ep. 64). De Afrikaanse Kerk was het dus zeker niet met Tertullianus op dit punt eens en te veronderstellen behoefte dit ook niet. Want Tertullianus heeft volstrekt niet dat gezegd gehad in de Afrikaanse Kerk, wat men hem wel toekent. Eerst op later leeftijd Christen geworden, in 195, is hij slechts korten tijd lid geweest van de Katholieke Kerk; want zeven jaar later, in 202, brak hij reeds met de Katholieke Kerk en ging openlijk tot de secte der Montanisten over. En hoe veel uitnemends in zijn geschriften ook te vinden is, de eigenaardige richting van zijn geest, die hem tot de Montanisten dreef, valt daarin van meet af wel te bespeuren. En dat Montanisme toont op menig punt groote overeenkomst met de Anabaptisten van later tijd. Een representant van wat de Katholieke Kerk over den kinderdoop dacht, is Tertullianus dus niet. Veel meer gewicht heeft in dat opzicht het getuigenis van Origenes, die, al was hij

niet in alle opzichten orthodox, toch nooit met de Katholieke Kerk heeft gebroken. Ook hij was uit dezelfde tijd afkomstig, want hij werd in 185 te Alexandrie geboren, trad daar als leeraar op aan de Catechetenschool en stierf in 254 te Tyrus. Het getuigenis van Origenes nu is zoo stellig mogelijk: in zijn Commentaar op Rom. V:9 zegt hij, dat de Kerk der Apostelen de overlevering ontvangen heeft om ook aan kleine kinderen den doop te bedienen. Degenen aan wie de Goddelijke geheimen zijn toevertrouwd toch wisten zeer goed, dat allen van nature de smet der zonde aankleeft, die door het water en den Geest afgewassen worden moet. In zijn predikatie over Lev. 8:3 verklaart hij dan ook, dat volgens het algemeene gebruik der Kerk aan de kleine kinderen de doop moest geschonken worden, en in een andere predikatie over het Evangelie van Lucas, dat ook de kleine kinderen gedoopt moeten worden, omdat door het toedienen van den doop de smet, die van wege de geboorte hun aankleeft, moet afgewassen worden. Drieerlei nu blijkt uit de getuigenis van Origenes. Vooreerst, dat de kinderdoop in zijn tijd algemeen was in de Christelijke Kerk. Origenes, die veel gereisd heeft, die Rome en Griekenland bezocht, jarelang in Palestina heeft gewoond en zelfs Arabie bezocht heeft, heeft dus niet alleen in Alexandrie, maar in al deze Kerken den kinderdoop aangetroffen. Ten tweede, dat deze kinderdoop toen niet een nieuwigheid was, die pas korten tijd geleden was opgekomen, maar dat het gebruik in zijn tijd reeds zoo oud was, dat men het toeschreef aan de overlevering der Apostelen. En eindelijk, dat Origenes in tegenstelling met Tertullianus de noodzakelijkheid van dezen kinderdoop juist daarop grondde, dat de kinderen van de geboorte af met de erfzonde besmet zijn en daarom het bad der wedergeboorte en de afwasching der zonden behoeven.

Aan dit drietal getuigenissen zou zeker nog meer toe te voegen zijn. In een oude doopliturgie, die bewaard is in het zoogenoemde Testament van den Heere Jezus Christus en waarvan de oudheid daaruit blijkt, dat hier nog bevolen wordt met vlotend water te doopen, wordt bevolen, dat ook kleine kinderen gedoopt zullen worden, en dat wanneer zij op de doopvragen niet kunnen antwoorden, hun vader of een andere bloedverwant voor hen antwoorden zal. Ook in de Catecomben van Rome heeft men verschillende opschriften gevonden, waaruit blijkt, dat kinderen gedoopt werden; zoo vermeldt een opschrift, door een vader, Murtius Verinus geheeten, boven het graf van zijn beide dochters, dat de ene den doop ontving 10 maanden oud en de andere toen ze 12 maanden oud was.

Toch zullen we op deze getuigenissen, wier dateering onzeker is, niet te veel nadruk leggen. Het was voor ons doel genoeg, dat we in het getuigenis van Irenaeus, van Tertullianus en van Origenes het bewijs hebben, dat de kinderdoop tegen het einde der tweede eeuw in heel de Christelijke Kerk algemeen was, in Klein-Azië en Gallie, in Noord-Afrika en Palestina, te Carthago en te Alexandrie en dat deze kinderdoop toen reeds zoo lang in gebruik was, dat hij allerminst als een nieuwigheid kon beschouwd worden. En Augustinus heeft volkomen gelijk, wanneer hij op dat feit wijzende, zegt, dat het niet anders te verklaren is dan door aan te nemen, dat de kinderdoop op gezag der Apostelen aan de Kerk is overgeleverd. 1)

Dr. H. H. K.

1) De Baptismo IV vs 24.

Leestafel.

Dr. F. W. GROSHOEDE, BIJBELVERTALEN. Amsterdam. H. A. van Bottenburg 1916.

In den laatsten tijd zijn, ook in onze kringen, stemmen opgegaan ter verkrijging van een nieuwe Bijbelvertaling.

Op de in 1914 te 's-Gravenhage gehouden Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland zijn daartoe zelfs reeds voorstellen ingekomen; is het »vraagstuk« besproken; is een commissie benoemd, welke over die voorstellen aan de volgende Synode zal rapporteren.

In die Commissie heeft ook zitting Dr. F. W. GROSHOEDE, hoogleraar in de N.-T. sche vakken aan de Vrije Universiteit.

Med aan deze omstandigheden is het zeker te danken, dat hij zich gedrongen heeft gevoeld een brochure over BIJBELVERTALEN te schrijven. Het maken van een nieuwe Bijbelvertaling is metterdaad een »vraagstuk«, een probleem. Niet ieder, die het plan er toe opwerpt, is zich bewust van wat er voor en tegen is of kent de bezwaren, die aan de uitvoering zijn verbonden, en de bedoeling van dit geschrift is dan ook, een poging te wagen om in deze moeilijke zaak eenige meerdere klaarheid te brengen.

Het wil mij voorkomen, dat de schrijver zijn doel getroffen heeft.

Zoo iemand, dan is hij, theoloog en philoloog en daarbij onwrikbaar vast staande in het geloof aan den Bijbel als Gods Woord, de rechte man om over de kwestie van het Bijbelvertalen licht te werpen.

En wie dit in akademische kalmte en toch in gloed van geloofsovertuiging geschreven boekje van even 80 bladzijden, met zijn 109 Aanteekeningen, die saam nog ruim 30 bladzijden vullen, gelezen heeft, zal van Bijbelvertalen zoveel begrijpen, dat er heel wat meer aan vast is, dan velen, en wellicht ook hij zelf, wel dachten.

De vraag naar een nieuwe Bijbelvertaling raakt het volk, en terecht is het boekje dan ook zoo geschreven, dat men nog geen theoloog van zijn vak behoeft te wezen om het te verstaan. Toch zullen ook theologen en theologen goed doen er kennis van te nemen, en met name in de AANTEKENINGEN is veel materiaal onder dat gebracht, dat hooft zeker niet minder zal interesseren dan het geschrift zelf.

In zijn INLEIDING wijst Dr. G. er op, dat wanneer over Bijbelvertalen wordt gesproken, dit is den regel geschiedt afsluitend met het

oog op de Zandtaal van tijd heeft Bijbelvertalingen, de landstaande. Dan, ook uit eischt, a de bescl vertaling moet kor zoo ever reker, o rustige b Dit is Bijbelvertalingen. Het d deelen, d risch d. Wyl d ling 200 beag h licht, w besprek toe door wijde. I Deel en stuk, wa van Bijn Dit es hoofdst TALEN p. 10 HET (p. 40- Deel met en De 63-83 l. Alzo. VERTALIN KIEKES d ik, om laat volge 5.1. No 2. Vert Wood G vertalen: kelijke; s vertalen e Van d kort mog

Indien verstaan, die het Grieksch stellen, w Alzo. 5.1. rakkelijk. Dit b sonder te talen in l omdat dat zijde wor hier, »bet taal gescl andere in gedachten in een v van het o Na is geschrif e talen wa Maar wie houdt vge gevee We soortlijk t en, die den wij to van het dogmatiek den godd den auctor Daarin is en stelt e eischen a om staat i Schrift als moelijkhe

Die eig land met en mensc staan der openbaard dit zoove niet adeks niet in sta te doorzie Daarom noodnakk moelijk. f de meeste vel doen den weg eischt te d Bijbel, h onvolkom kelijke § 4 Is alzo. ons stand is, wel me zich de v dan wel d spronkelijk schriften. I vraag ont bij het ver geschriften spronkelijk 200 na n te vertale beien, en en Griekse dieren e welke an onbekend of onduge bestaat; e van maten nansen m bracht. § 5 In de uog altijd het vertale vertalen e p. 29. Ee wil beant verklaren. De overze spronkne althans zo dat oorsp En die v het oorsp Hij moe dat de ver het oorsp en niet ui Maar al hangt he dat de g